Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province

Natthaphon Anchan
Docteur of Laws (public law), Lecturer of the Faculty of Law, Nakhon Phanom University (MPU), Nakhon Phanom Province, Thailand
E-mail: nathphn362@gmail.com, ORCID ID: https://orcid.org/0009-0008-0054-1217
Received 20/01/2026 Revised 02/02/2026 Accepted 05/03/2026

Abstract

Background and Aims: The National Environmental Quality Promotion and Preservation Act of 1992 and local government laws do not contain any provisions clearly defining the control of transboundary haze air pollution. This research therefore aims to (1) study the problems of transboundary haze air pollution caused by the Lao People's Democratic Republic, (2) study the concepts and theories regarding the control, prevention, and elimination of air pollution, (3) study the use of environmental law measures in Thailand and foreign laws in solving the problem of transboundary haze air pollution, (4) analyze the issues of using enforcement measures to solve transboundary haze air pollution in Thailand and the Transboundary Haze Pollution Act 2014 of the Republic of Singapore, and (5) suggest legal methods to amend environmental laws to include the control, prevention, and elimination of transboundary haze air pollution by requiring government agencies, including local officials, to use enforcement measures against owners or possessors of air pollution sources in the Lao People's Democratic Republic that affect Nakhon Phanom Province.

Methodology: This qualitative research examines textbooks, books, research papers, theses, articles, environmental laws, judicial and state rulings, official documents, and publications from various agencies related to the National Environmental Quality Promotion and Preservation Act B.E. 2535 (1992), as well as local government laws. The study focuses on issues concerning the control, prevention, and elimination of transboundary haze pollution originating from the Lao People's Democratic Republic and affecting Nakhon Phanom Province, comparing it to the Transboundary Haze Pollution Act of 2014 of the Republic of Singapore.

Result: This research found that the National Environmental Quality Promotion and Conservation Act B.E. 2535 (1992) and local government laws stipulate the promotion of knowledge on pollution control and support for the operation of controlling, preventing, and resolving environmental pollution problems for local administrative organizations, including: (1) resolving problems of pollution sources that fall under the scope of the law, namely, controlling dust from construction, controlling air pollution from open burning, and providing advice on the management of hazardous waste from communities in their local areas; (2) applying concepts, theories, or measures to enforce environmental laws concerning sources of air pollution within the locality, with the law promoting the capacity building of local administrative organizations to control air pollution that may occur in the area or in the country as announced under Section 59; (3)

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

government agencies and local officials use environmental law measures to control, prevent, and eliminate transboundary haze air pollution, but this is not yet effective because the law does not specifically grant local officials the authority to control transboundary haze air pollution; and (4) the use of law enforcement measures to resolve transboundary haze air pollution in Thailand differs from the Transboundary Haze Pollution Act 2014 of the Republic of Singapore, which stipulates that individuals or legal entities with business in the Republic of Singapore and business abroad, where the business abroad causes air pollution that affects the people of the Republic of Singapore, are subject to enforcement measures. The injured party can take legal action against any individual or juristic person who has business in the Republic of Singapore. (5) Suggest by searching for legal methods to amend environmental laws to control, prevent and eliminate transboundary haze air pollution by assigning authority to government agencies and local officials to enforce the law against owners or possessors of sources of transboundary haze air pollution in the Lao People's Democratic Republic that affect Nakhon Phanom Province.

Conclusion: The ASEAN Agreement on Transboundary Air Pollution Mitigation is based on the key principles of consensus-driven governance and non-interference in the internal affairs of nations. It frames cooperation in controlling air pollution within each country, assigning responsibilities to ASEAN member states for control, inspection, monitoring, campaigning, and law enforcement according to their respective national measures. However, Thailand's environmental law currently lacks provisions for enforcing regulations against air polluters originating from abroad. This prevents officials or citizens affected by transboundary haze from directly enforcing laws against foreign polluters. This contrasts with Singaporean law, which allows officials or affected parties to directly prosecute employees, shareholders, or stakeholders in projects or businesses within Singapore who also operate overseas and whose foreign activities cause air pollution impacting Singapore. Amendments to Thailand's environmental law could significantly improve the effectiveness of controlling transboundary haze.

Keywords: Air Pollution; Trans Boundary Smog; The Official; Environmental Law

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

ปัญหามลพิษทางอากาศกรณีหมอกควันข้ามแดน พิเคราะห์การกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนในจังหวัดนครพนม

ณัฐภณ อันชัน
อาจารย์สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดการควบคุมมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนไว้ชัดเจน วิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหาในการก่อมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (2) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศ (3) ศึกษาการใช้มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศในแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดน (4) วิเคราะห์ประเด็นปัญหาการใช้มาตรการบังคับกฎหมายเพื่อการแก้ไขมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนของประเทศไทยและรัฐบัญญัติมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน ค.ศ. 2014 ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ (5) เสนอแนะนิติวิธีเพื่อแก้ไขกฎหมายสิ่งแวดล้อมให้มีการควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดน โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐรวมถึงเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นใช้เป็นมาตราการบังคับกฎหมายแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ส่งผลกระทบในจังหวัดนครพนม

ระเบียบวิธีการศึกษา: การศึกษาค้นคว้านี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยค้นคว้าจากตำรา หนังสือ งานวิจัย งานนิพนธ์ บทความ กฎหมายสิ่งแวดล้อม คำวินิจฉัยขององค์กรตุลาการ และคณะกรรมการกฤษฎีกา หนังสือราชการและเอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการควบคุม ป้องกัน และการขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนที่เกิดจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งส่งผลกระทบในจังหวัดนครพนมโดยเปรียบเทียบรัฐบัญญัติมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน ค.ศ. 2014ของสาธารณรัฐสิงคโปร์

ผลการศึกษา: การวิจัยในครั้งนี้พบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นกำหนดการส่งเสริมเพื่อให้ความรู้ด้านการควบคุมมลพิษและสนับสนุนการดำเนินงานควบคุม ป้องกัน แก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ (1) การแก้ไขปัญหาแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินตามกฎหมาย คือ การควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้าง การควบคุมมลพิษทางอากศจากการเผาในที่โล่ง การให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานด้านการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนในเขตท้องที่ของตน (2) การนำแนวคิดทฤษฎีหรือมาตรการใช้บังคับกฎหมายสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศภายในท้องถิ่นโดยกฎหมายส่งเสริมการสร้างศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการควบคุมพิษทางอากาศที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่หรือในประเทศที่ออกประกาศตามมาตรา 59 (3) หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นใช้มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในการควบคุม ป้องกัน และการขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนแต่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เพราะกฎหมายมิได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นควบคุมมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนไว้เฉพาะ (4) การใช้มาตรการบังคับกฎหมายเพื่อการแก้ไขมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนของประเทศไทยแตกต่างจากรัฐบัญญัติมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน ค.ศ. 2014 ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่กำหนดให้บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีกิจการในสาธารณรัฐสิงคโปร์และมีกิจการในต่างประเทศ ซึ่งกิจการในต่างประเทศนั้น

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

ก่อมลพิษทางอากาศแล้วส่งผลกระทบแก่ประชาชนในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีกับบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีกิจการในสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ (5) เสนอแนะโดยค้นหานิติวิธีเพื่อแก้ไขกฎหมายสิ่งแวดล้อมให้มีการควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนโดยกำหนดให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นใช้บังคับกฎหมายแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ส่งผลกระทบในจังหวัดนครพนม
สรุปผล: ข้อตกลงการแก้ไขมลพิษทางอากาศข้ามพรมแดนของอาเซียนมีหลักการสำคัญ คือ การขับเคลื่อนด้วยฉันทามติและการไม่แทรกแซงกิจการภายในระหว่างประเทศซึ่งวางกรอบความร่วมมือการควบคุมมลพิษทางอากาศภายในแต่ละประเทศ โดยกำหนดความรับผิดชอบให้ประเทศสมาชิกอาเซียนควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวัง การรณรงค์ หรือการใช้บังคับกฎหมายให้เป็นไปตามมาตรการของประเทศนั้น ซึ่งการใช้บังคับกฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังมิได้กำหนดมาตรการบังคับผู้ก่อมลพิษทางอากาศที่มีแหล่งกำเนิดในต่างประเทศ จึงทำให้เจ้าหน้าที่หรือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนไม่สามารถใช้บังคับกฎหมายแก่ผู้ก่อมลพิษทางอากาศในต่างประเทศได้ ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่หรือผู้เสียหายสามารถใช้บังคับกฎหมายแก่พนักงาน ลูกจ้าง ผู้ถือหุ้น หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการหรือกิจการภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีกิจการในต่างประเทศโดยกิจการในต่างประเทศนั้นได้ก่อมลพิษทางอากาศแล้วส่งผลกระทบในสาธารณรัฐสิงคโปร์ เจ้าหน้าที่หรือผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีกับบุคคลหรือนิติบุคคลรวมถึงผู้มีส่วนได้เสียที่ดำเนินกิจการในสาธารณรัฐสิงค์โปร์ได้โดยตรง ทั้งนี้ หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายสิ่งแวดล้อของประเทศไทยอาจช่วยให้การควบคุมมลพิษทางอากาศหมอกวันข้ามแดนมีประสิทธิภาพ
คำสำคัญ: มลพิษทางอากาศ; หมอกควันข้ามแดน; พนักงานเจ้าหน้าที่; กฎหมายสิ่งแวดล้อม

บทนำ

ปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้มาตรการควบคุม ป้องกัน และการขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 60 วางหลักว่า เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นในท้องที่ที่ได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตควบคุมมลพิษจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษนั้นเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อรวมไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีอยู่ในเขตควบคุมมลพิษนั้น (2) จัดทำบัญชีรายละเอียดแสดงจำนวน ประเภท และขนาดของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ได้ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลตาม (1) (3) ทำการศึกษา วิเคราะห์ และประเมินสถานภาพมลพิษ รวมทั้งขอบเขตความรุนแรงของสภาพปัญหาและผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและจำเป็นสำหรับการลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษนั้น ทั้งนี้ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษแนะนำและช่วยเหลือตามความจำเป็นควบคู่ไปกับพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 5 พ.ศ. 2562) มาตรา 45 ซึ่งกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตน คือ คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงการติดตามตรวจสอบเพื่อรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 และมาตรา 60 ดังนั้น หากบุคคลใดฝ่าฝืนก่อ

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

มลพิษทางอากาศภายในเขตท้องถิ่นพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562) มาตรา 71 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติเพื่อใช้บังคับตามอำนาจหน้าที่ในการกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับ 1,000 บาท แก่ผู้ที่ฝ่าฝืนดังกล่าว ส่วนการใช้มาตรการและแนวทางการป้องกันหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก $PM_{2.5}$ ตามโยบายการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงพื้นที่ของจังหวัดนครพนมใช้ยุทธศาสตร์ฟ้าใสซึ่งรัฐบาล (โดยกระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ได้ลงนามในบันทึกความร่วมมือกับประเทศเมียนมาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2567 มีระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี 2567-2573 ให้ประสานเจรจาสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การลดจุดความร้อนและไฟป่าซึ่งเป็นสาเหตุหลักของปัญหาหมอกควันข้ามแดนโดยให้สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครพนมในฐานะคณะทำงานและเลขานุการคณะทำงานติดตามสถานการณ์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนและฝุ่นละอองขนาดเล็ก $PM_{2.5}$ รวมถึงการจัดเตรียมข้อมูลและประสานงานกับแขวงคำม่วนเพื่อนำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเดินทางไปขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหามลพิษหมอกควันข้ามแดน ทีผ่านมายังไม่สามารถควบคุมมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนที่เกิดขึ้นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งส่งกระทบต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย และทรัพย์สินของประชาชนในจังหวัดนครพนมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น มลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนจึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งรวมอยู่ในระบบนิเวศ (Ecosystem) มีอิทธิพลและความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นจะต้องอาศัยและพึ่งพาสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิตเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (ภัคพงศ์ พจนารถ, 2555) โดยเฉพาะประเทศที่มีเขตแดนติดต่อกันกับประเทศเพื่อนบ้านมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเพื่อทำให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม (Industrial Country) และสนองต่อความต้องการ (Meet the demand) ของประชาชนหรือผู้บริโภค (อนุวัต กระสังข์ และณิชชาภัทร เกิดฤทธิ์, 2558) จึงนำไปสู่การผลิตสินค้าและบริการ โดยอาจจัดทำเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่แล้วแต่เงินทุนหรือความสามารถของผู้ประกอบการ (Entrepreneur) (สุชานัน หรรษอุดม, 2559) ทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาที่เกิดจากการก่อมลพิษทางอากาศจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหลายประการ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การเลี้ยงสัตว์ในฟาร์มเกษตรกร การเผาในที่โล่งแจ้งเพื่อทำการเพาะปลูก เป็นต้น (อำนาจ วงศ์บัณฑิต, 2557) นอกจากนี้กระบวนการผลิตสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นยังมีผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่อาจทำให้หมดสิ้นหรือเสื่อมสภาพลงอันเป็นสาเหตุของมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน (ชนันภรณ์ อารีกุล และคณะ, 2560) ทั้งนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศที่เพิ่มขึ้นและมีอันตรายต่อประชาชนโดยรวม บางกรณีอาจนำไปสู่การฟ้องร้องเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในศาลยุติธรรม (Courts of Justice) หรือศาลปกครอง (Administrative Courts) เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศ (รัตนลักษณ์ นาถนิติธาดา, 2551) ที่ผ่านมา การใช้บังคับกฎหมายสิ่งแวดล้อมหมอกควันข้ามแดนในประเทศไทยที่ผ่านมายังไม่อาจแก้ไขมลพิษหมอกควันข้ามแดนที่เกิดจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในช่วงต้นเดือนมีนาคม 2566-2568 มีการรายงานถึงสถานการณ์หมอกควันสภาวะอากาศเป็นพิษที่ยังคงวิกฤตในประเทศไทย (ไทยโพสต์ออนไลน์, 2566) จากการตรวจวัดคุณภาพอากาศของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครพนม (ทสจ. นครพนม) ตรวจพบค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก $PM_{2.5}$ ในพื้นที่อำเภอที่ติดกับชายแดน โดยเฉพาะอำเภอเมือง อำเภอบ้านแพง

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

อำเภอท่าอุเทน และอำเภอธาตุพนม และจังหวัดนครพนม มีค่าสูงประมาณ 180-200 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) ซึ่งจากเกณฑ์มาตรฐานจะต้องไม่เกิน 50 มคก./ลบ.ม. ประมาณเดือนมีนาคมของทุกปีมีค่า $PM_{2.5}$ (ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง) อยู่ที่ 188 มคก./ลบ.ม. ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีแนวโน้มทรงตัว ค่า PM_{10} มีค่า 232 มคก./ลบ.ม. และค่าดัชนีคุณภาพอากาศ (AQI) ของจังหวัดนครพนมมีค่า 298 อยู่ในระดับที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ถือว่ามีค่าฝุ่นพิษสูงสุดในประเทศไทยซึ่งจากสภาวะอากาศดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ทำให้เสี่ยงที่จะเกิดโรคทางเดินหายใจ ส่วนสาเหตุนั้นมาจากการเผาป่าพื้นที่การเกษตรในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ รวมถึงพื้นที่ชายแดนของประเทศเพื่อนบ้านที่ยังมีการเผาในที่โล่งแจ้ง การประกอบอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์เป็นต้น และประกอบกับสภาพอากาศร้อนอบอ้าวแห้งแล้ง จึงทำให้เกิดกลุ่มหมอกควันพิษปกคลุมในพื้นที่จังหวัดนครพนม ในขณะเดียวกันยังพบว่า พื้นที่ชายแดนอำเภอธาตุพนมรวมถึงเขตเทศบาลตำบลธาตุพนมยังพบมีการเผาพื้นที่การเกษตรจึงทำให้เกิดไฟลุกลามทุ่งหญ้าตามเกาะสันดอนทรายในพื้นที่การเกษตรริมฝั่งแม่น้ำโขงสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนที่มีบ้านเรือนอาศัยอยู่ติดชายแดน โดยมีหมอกควันฝุ่นจากเศษไฟไหม้ถูกลมพัดไปไกลหลายกิโลเมตร ทั้งนี้ หน่วยงานเกี่ยวข้องไม่สามารถที่จะนำรถน้ำเข้าไปควบคุมได้เพราะเป็นพื้นที่สันดอนทรายกลางแม่น้ำโขงมีพื้นที่กว้างหลาย 10 ไร่ ยากที่จะควบคุม กรณีดังกล่าวเชื่อว่าเป็นฝีมือของเกษตรกรที่ต้องการเผาต้นหญ้าแห้ง เพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตร โดยทางจังหวัดนครพนมได้แจ้งเตือนไปยังประชาชน พื้นที่การเกษตรรวมถึงเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายและสั่งห้ามเผาป่า หากพบการฝ่าฝืนจะมีการนำกฎหมายมาใช้บังคับดำเนินคดีขั้นเด็ดขาด ซึ่งสาเหตุหลักของการเกิดมลพิษทางอากาศฝุ่นละอองขนาดเล็ก $PM_{2.5}$ ในพื้นที่จังหวัดนครพนม คือ

1. สาเหตุจากการเผาในที่โล่งของพื้นที่การเกษตร เช่น การเผาตอข้าวในพื้นที่นา การเผาซากพืชที่เหลือจากการเก็บเกี่ยวในพื้นที่เพื่อเตรียมทำไร่ การเผาพื้นที่ป่าโดยบุกรุกเพื่อทำการเกษตร การเผาขยะในครัวเรือน นอกจากนี้ยังอาจเกิดจากการทำอุตสาหกรรมจากโรงงานต่าง ๆ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เช่น โรงกลั่นน้ำมันเชื้อเพลิง โรงงานถลุงแร่ โรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตกรด โรงงานผลิตกระดาษ โรงงานผลิตแก้ว โรงงานผลิตเบียร์ โรงงานผลิตปุ๋ย โรงงานผลิตหลอดไฟและโคมไฟ โรงงานย้อมผ้า โรงงานสุรา โรงผลิตไฟฟ้า รวมทั้งอาจเกิดจากการเผาไหม้น้ำมันเชื้อเพลิงของยานพาหนะและเครื่องจักรต่าง ๆ (วิเชียร เกิดสุข, 2554) ปัญหาดังกล่าว เกิดจากการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยเฉพาะการกระทำที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีเขตแดนติดกับจังหวัดนครพนม การกระทำดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ค่าฝุ่น $PM_{2.5}$ ของจังหวัดที่ติดกับชายแดนมีค่าสูงเกินเกณฑ์มาตรฐานและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายนของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงอากาศปิดและอากาศไม่ค่อยไหลเวียนถ่ายเท อย่างไรก็ตาม ในเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไปจะพบว่าแนวโน้มค่าฝุ่น $PM_{2.5}$ จะลดลงมาจนอยู่ในระดับปกติ เนื่องจาก การจัดเตรียมพื้นที่ทางการเกษตรมีจำนวนลดลง เพราะเริ่มเข้าสู่ช่วงฤดูฝนแล้วและฝนที่ตกในช่วงนี้ยังช่วยชะล้างค่าฝุ่น $PM_{2.5}$ ลงได้ (เสฏฐศิริ แสงสุวรรณ, 2550) ทั้งนี้ หมอกควันข้ามแดนส่งผลต่อการแก้ไขมลพิษทางอากาศของหน่วยงานของรัฐและเจ้าพนักงานที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการใช้มาตรการบังคับทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อการควบคุมป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศในเขตพื้นที่จังหวัดนคพนมอันมีสาเหตุมาจากการก่อมลพิษทางอากาศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (กรมควบคุมมลพิษ, 2566)

2. สาเหตุจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งมีอุตสาหกรรมและการผลิตพลังงานโรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินจะปล่อยฝุ่นละอองและก๊าซก่อให้เกิดฝุ่น $PM_{2.5}$ โรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตการแปรรูปโลหะ และปูนซีเมนต์ (คนไทยเข้าไปลงทุนเป็นจำนวนมาก) รวมถึงการเผาไหม้เชื้อเพลิงและวัตถุดิบต่าง ๆ การเผาในที่โล่ง การเผาป่า และการเผาไร่ทำให้เกิดการเผาไหม้ปล่อยควันและฝุ่นละอองจำนวนมากซึ่ง

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศ $PM_{2.5}$ โดยเฉพาะในฤดูแล้ง การเผาขยะมูลฝอยและเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว การก่อสร้าง การพัฒนาเมือง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างถนน อาคาร และโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ที่มีการเคลื่อนย้ายวัสดุก่อสร้างบ่อยครั้งทำให้ฝุ่น $PM_{2.5}$ กระจายตัวได้ง่าย โดยเฉพาะฝุ่นจากซีเมนต์ ทราย ซึ่งมีแหล่งผลิตอยู่ในเขตแขวงคำม่วนใกล้ ๆ กับจังหวัดนครพนม จึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อจังหวัดนคพนม (สถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต ข้อมูลทั่วไปแขวงคำม่วน, 2556)

เมื่อพิเคราะห์ถึงการแก้ไขมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนของจังหวัดนครพนมแล้วจะเห็นได้ว่า ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 60 วางหลักว่า เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นในท้องที่ที่ได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตควบคุมมลพิษจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษนั้นเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อรวมไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีอยู่ในเขตควบคุมมลพิษนั้น (2) จัดทำบัญชีรายละเอียดแสดงจำนวน ประเภท และขนาดของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ได้ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลตาม (1) (3) ทำการศึกษาวิเคราะห์ และประเมินสถานภาพมลพิษ รวมทั้งขอบเขตความรุนแรงของสภาพปัญหาและผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและจำเป็นสำหรับการลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษนั้น (ณัฐภณ อันชัน, สำเรียง เมฆเกรียงไกร และตรีเพชร จิตรมหึมา, 2567) ทั้งนี้ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษแนะนำและช่วยเหลือตามความจำเป็นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 60 จึงเกิดปัญหาในการควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดน ดังนี้

1. ปัญหามลพิษทางอากาศที่จากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ส่งผลกระทบต่อเขตพื้นที่จังหวัดนครพนมหลายปีติดต่อกัน ที่ผ่านมาสถานการณ์ฝุ่นควันในจังหวัดนครพนมยังคงสูงเข้าขั้นวิกฤตอย่างต่อเนื่องค่าดัชนีคุณภาพอากาศ $PM_{2.5}$ (เกินค่ามาตรฐาน 37.5) ส่งผลให้ท้องฟ้าของเมืองถูกปกคลุมด้วยหมอกควันหนาทึบ นักท่องเที่ยวและประชาชนต้องเผชิญกับอากาศที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่เกินค่ามาตรฐาน ซึ่งหน่วยงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนมโรงพยาบาลนครพนมและกองสาธารณสุขเทศบาลเมืองนครพนม ได้ร่วมกันจัดหน่วยเคลื่อนที่ออกรณรงค์แนะนำวิธีการป้องกันตนเองจากฝุ่นหมอกควันให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวพร้อมกับแจกหน้ากากอนามัย แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาได้เพียงปลายเหตุเท่านั้น สำหรับสภาพอากาศประมาณช่วงเช้าในเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายนของทุกปี คุณภาพอากาศ $PM_{2.5}$ วัดค่าได้ 99.4 มตก./ลบ. ซึ่งคาดว่าจะยังคงเพิ่มระดับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดในช่วงเวลากลางวันและได้มีประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนมซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่อยู่บริเวณใกล้ด่านถาวรท่าเทียบเรือนครพนมและเมืองท่าแขกได้อธิบายถึงความรนแรงของกลิ่นควันฟุ้งกระจายค่อนข้างรุนแรง แม้ว่านอนก็รู้สึกแสบคอและจมูกมากจึงหยากให้ทางการช่วยหาทางพูดคุยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งเป็นประเทศต้นทางของฝุ่นควันพิษด้วย และสอดคล้องกับประชาชนที่มีอาชีพค้าขาขายบริเวณด่านถาวรท่าเทียบเรือนครพนมและเมืองท่าแขก รวมถึงผู้ที่ไปวิ่งออกกำลังกายริมแม่น้ำโขง (แลนด์มาร์คถนนสวรรค์แห่งใหม่ชายโขง จุดพักผ่อนและออกกำลังกาย) รู้สึกได้ถึงความรุนแรงของปัญหาฝุ่นควันและเหม็นรุนแรงในทุก ๆ ปี อีกทั้ง ปัญหาฝุ่นควันไม่ได้มีเพียงประเทศไทยที่รับผลกระทบเท่านั้น ประชาชนที่อาศัยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่อยู่ทางเมืองท่าแขกก็ได้ผลกระทบจากปัญหานี้ด้วยเช่นกันจึงเรียกร้องให้ทางการไทยโดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนมหาทางออกมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษทางอากาศกับเจ้าเมืองแขวงคำม่วนให้เร็วที่สุด ที่ผ่านมายังไม่สามารถควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนที่เกิดจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวให้บรรลุตามข้อตกลงได้

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

2. ปัญหาการใช้บังคับกฎหมายมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดน คือ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2562 มาตรา 45 (7) กำหนดการดำเนินการด้านอากาศสะอาดในพื้นที่ของตนได้ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 (3) กำหนดให้อำนาจเทศบาลในการตราเทศบัญญัติเพื่อออกกฎ ข้อบังคับ และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมมลพิษในท้องถิ่น (หน้าที่ของเทศบาล) และมาตรา 60 กำหนดให้อำนาจตราเทศบัญญัติเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ เช่น เทศบัญญัติควบคุมควันไฟและฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นในท้องที่ของตน หากบุคคลใดฝ่าฝืนปรับ 1,000 บาท รวมทั้งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562) มาตรา 71 วรรคหนึ่ง กำหนดให้อำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลในการตราข้อบัญญัติเพื่อควบคุมมลพิษในท้องถิ่น เช่น ข้อบัญญัติเรื่องการควบคุมมลพิษจากควันไฟและฝุ่นละอองจากการเผาในที่โล่งเพื่อดำเนินการในเขตของตนเองได้เท่านั้น ยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนไว้เฉพาะ

เมื่อพิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแล้วจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายสิ่งแวดล้อมมิได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้แก่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นให้มีอำนาจใช้มาตรการกฎหมายบังคับแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนที่เกิดขึ้นจากการกระทำของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไว้ชัดเจน จึงทำให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนม รวมถึงประชาชนผู้ที่ได้รับความเสียหายจากมลพิษทางอากาศไม่สามารถใช้บังคับกฎหมายแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้อย่างเป็นเอกภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและความเป็นมาของปัญหาในการก่อมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ส่งผลกระทบต่อจังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศ รวมถึงการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศที่เกิดจากหมอกควันข้ามแดนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อพิจารณาการใช้มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนที่ใช้เป็นมาตรการบังคับเกี่ยวกับการควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศโดยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายสาธารณรัฐสิงคโปร์
4. เพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับกฎหมายไทยและกฎหมายสาธารณรัฐสิงคโปร์ในการแก้ไขมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนม
5. เพื่อเสนอแนะเกี่ยวกับนิติวิธีทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมให้มีการควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนโดยหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นสามารถใช้เป็นมาตราการบังคับกฎหมายสิ่งแวดล้อมในจังหวัดนครพนมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมมติฐานของการวิจัย

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 60 กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตควบคุมมลพิษมีหน้าที่จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษโดย การสำรวจ

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

แหล่งกำเนิดมลพิษ จัดทำบัญชีรายละเอียด และวิเคราะห์ความรุนแรงของมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นเพื่อกำหนดมาตรการแก้ไขมลพิษทางอากาศตามเขตประกาศควบคุมมลพิษมาตรา 59 โดยเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อควบคุมมลพิษต่อไป จึงเป็นเพียงมาตรการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นหรือประเทศเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมการใช้มาตรการบังคับกฎหมายการก่อมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดน หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายสิ่งแวดล้อมหรือพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2562) มาตรา 45 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 มาตรา 60 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562) มาตรา 71 โดยกำหนดให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นใช้มาตรการบังคับทางกฎหมายควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนไว้เฉพาะ อาจช่วยให้การควบคุมมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) หนังสือตำรา คำพิพากษา วิจัย บทความวิชาการ และเอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานต่าง ๆ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม กฎหมายลำดับรอง รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนี้

1. การแต่งตั้งหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในการใช้มาตรการบังคับทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อการบริหารจัดการมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์กำรบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่เกิดขึ้นภายในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนมยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากกฎหมายสิ่งแวดล้อมได้แยกอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นวิธีปฏิบัติการตามลักษณะและประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นในพื้นที่เพื่อควบคุมในท้องถิ่นเฉพาะ จึงทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งส่งผลต่อการบริหารจัดการมลพิษทางอากาศไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (According to the National Strategy) หรือนโยบายและแผน รวมถึงมาตรการควบคุมลพิษแห่งรัฐที่มีวัตถุประสงค์คุ้มครองระบบนิเวศ

2. การควบคุมมลพิษทางอากาศตามรัฐบัญญัติมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน ค.ศ. 2014 (Transboundary Haze Pollution Act 2014) ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องบุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในต่างประเทศ จากการดำเนินงาน โครงการ ที่ก่อมลพิษทางอากาศส่งผลกระทบภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ เช่น พนักงาน ลูกจ้าง ผู้ถือหุ้น หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและหน่วยงานรัฐ ที่ก่อมลพิษทางอากาศในต่างประทศแต่ส่งผลกระทบภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ หากผู้ก่อมลพิษมีส่วนส่วนได้ส่วนเสียในโครงการหรือกิจการใดภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ แต่ไปก่อมลพิษทางอากาศในต่างประเทศแล้วส่งผลกระทบในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องบุคคลหรือนิติบุคคลรวมถึงผู้มีส่วนได้เสียในศาลของสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้

ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงการไม่พัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทยเพื่อให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในการใช้มาตรการบังคับกฎหมายแก่ผู้ก่อมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดน จึงทำให้ไม่สอดคล้องกับสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ มากนัก ดังนั้น ควรหาแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนดังกล่าวให้หมดไป

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

การวิเคราะห์

การควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนของประเทศไทยที่ผ่านมา กฎหมายสิ่งแวดล้อมยังมิได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานของรัฐและพนักงานเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นใช้มาตรการบังคับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนไว้เฉพาะ รวมถึงข้อเสนอเชิงนโยบายอาเซียนในการแก้ไขมลพิษข้ามแดนยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจน ดังนั้น การวิเคราะห์ปัญหามลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนจึงพบว่า

1. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 60 กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดตามมาตรา 37 เสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นจัดทำขึ้นให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นในท้องที่ที่ได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตควบคุมมลพิษตามมาตรา 59 ที่มีการประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษทางอากาศในระดับจังหวัด

2. พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2562 มาตรา 45 (7) กำหนดให้อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ในการ คุ้มครอง ดูแล รวมถึงการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในเขตพื้นที่ของตนเอง อีกทั้ง ยังมีอำนาจหน้าที่ในการ บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ซึ่งกฎหมายมอบอำนาจให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน

3. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 (3) กำหนดให้อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล คือ (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ (2/1) รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การดูแลการจรจร และส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง (6) จัดการ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ศาสนา และการฝึกอบรม ให้แก่ประชาชน รวมทั้งการ จัดการหรือสนับสนุนการดูแลพัฒนาเด็กเล็ก (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และ (9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล รวมถึงมาตรา 60 ให้อำนาจตราเทศบัญญัติเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ เช่น เทศบัญญัติควบคุมควันไฟและฝุ่นละอองทีเกิดขึ้นในท้องที่ของตน หากบุคคลใดฝ่าฝืนปรับ 1,000 บาท

4. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562) มาตรา 71 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีอำนาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อบต. ได้ โดยข้อบัญญัตินั้นจะต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย และมีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล อบต. หรือตามที่กฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบล อบต. มีอำนาจออกข้อบัญญัติได้ นอกจากนี้ข้อบัญญัติยังสามารถกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามได้ แต่โทษปรับต้องไม่เกิน 1,000 บาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

5. การประชุมอาเซียนปี 2568 ซึ่งมีประเทศไทยและมูลนิธิบูรณะนิเวศส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญการปกป้องสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคด้วยการเร่งกอบกู้วิกฤตมลพิษข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงโดยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนสำหรับโครงการที่มีผลกระทบต่อ

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

สิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนควรมีการกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessments-SEA) การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน (Transboundary Environmental Impact Assessments-TEIA) นอกจากนี้ รัฐที่บริษัทแม่หรือสถาบันการเงินควรมีอำนาจตามกฎหมายในการกำหนดให้มีการประเมินเหล่านี้ตามข้อผูกพันนอกอาณาเขตให้น้ำหนักกับจรรยาบรรณและภาระรับผิด (Ethics and Accountability) ในธุรกิจและการลงทุน โดยให้ธุรกิจสัญชาติตนเองดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบและควบคุมธุรกิจข้ามชาติในประเทศของตน รวมถึงริเริ่มจัดทำระบบการรายงานและเปิดเผยข้อมูลการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษในระดับภูมิภาค (ASEAN Pollutant Release and Transfer Register-ASEAN PRTR) และสมาชิกของอาเซียนทุกประเทศจำเป็นต้องพัฒนากฎหมายและกลไก National PRTR ขึ้นมาให้เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลการปล่อยมลพิษของแต่ละประเทศให้เป็น ASEAN PRTR เพื่อสร้างความร่วมมือของกลุ่มประเทศอาเซียนในการรับมือและแก้ปัญหามลพิษข้าม พรมแดนในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะการนำไปสู่การลด การปล่อย และการแพร่กระจายของสารอันตรายสู่สิ่งแวดล้อมในอนาคต

เมื่อวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์กำรบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รวมถึงข้อเสนอเชิงนโยบายอาเซียนในการแก้ไขมลพิษข้ามแดนไม่ได้มีเจตนารมณ์ที่จะให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐและพนักงานเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจเข้าไปควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดน แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านการควบคุมมลพิษทางอากาศโดยเฉพาะกรณีที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่หรือท้องถิ่นของตนหรือการส่งเสริมควบคุมมลพิษหมอกควันข้ามแดนเท่านั้น โดยมีหน้าที่สนับสนุนและผลักดันการดำเนินงานของหน่วยงานเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการควบคุมมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นในพื้นที่แล้วรายงานต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและรอคำสั่งในการควบคุมมลพิษทางอากาศต่อไป ดังนั้น มาตรการควบคุมมลพิษทางอากาศโดยทั่วไปของประเทศไทยยังไม่มีมาตรการใช้บังคับกับแหล่งกำเนิดมลพิษโดยทันที เนื่องจากในทางปฏิบัติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจะมีการกำหนดประเภทแหล่งกำเนิดมลพิษที่เกิดขึ้นให้ปฏิบัติตามมาตรฐานนั้นก่อน เช่น การตรวจสอบเครื่องมือในการควบคุมมลพิษภายในโรงงาน การตรวจสอบการรั่วไหลของมลพิษ การตรวจสอบเครื่องกำจัดมลพิษ เป็นต้น ซึ่งให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมหรือเป็นไปตามมาตรฐานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดเป็นพิเศษสำหรับเขตควบคุมมลพิษนั้น (ในทางปฏิบัติผู้ว่าราชการจังหวัดจะพิจารณาเศรษฐกิจภายในเขตพื้นที่ที่มีการก่อมลพิษประกอบการพิจารณาว่า หากมีการสั่งปิดหรือหยุดประกอบกิจการจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในพื้นที่หรือไม่) โดยให้คณะกรรมการควบคุมมลพิษเสนอแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันหรือแก้ไขอันตรายอันเกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษหรือภาวะมลพิษต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้มีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ ควบคุม ป้องกัน ลด และขจัดมลพิษต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทั้งนี้ โดยให้หน่วยงานของรัฐหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นรวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อควบคุม ป้องกัน และขจัดมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตนต่อไป จึงทำให้การบริหารจัดกรมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนของประเทศไทยเกิดปัญหาในการใช้มาตรการบังคับกฎหมายสิ่งแวดล้อมมาโดยตลอด

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การใช้มาตรการบังคับทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์กำรบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รวมถึงข้อเสนอเชิงนโยบายอาเซียนการแก้ไขมลพิษข้ามแดน ยังไม่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นปฏิบัติการควบควบคุมมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนที่เกิดขึ้นในพื้นที่หรือเขตท้องถิ่นไว้เป็นการเฉพาะ จึงไม่สมารถดำเนินการแก้ไขมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนที่เกิดขึ้นได้ทันที ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายสิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐสิงคโปร์ คือ

กฎหมายควบคุมพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนของสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้กำหนดนิยามของคำสำคัญ กล่าวคือ คำว่า “ภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ใด ๆ ที่รุนแรง” (Natural Disasters or any Extreme Phenomena) “การดำเนินการกสิกรรม” (Agricultural Operations) “การดำเนินการด้านป่าไม้” (Forest Operations) หรือมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดน (Letchumanan, 2015) ซึ่งนิยามของคำสำคัญดังกล่าวได้กำหนดอย่างครอบคลุมไม่ว่าจะเป็นการยกข้อต่อสู้ในเรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติ ยกข้อต่อสู้ในกรณีไม่มีส่วนรู้เห็นหรือไม่ได้ให้ความยินยอม และครอบคลุมไปถึงกรณีที่บริษัทจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาทำงานด้วย (Varkkey, 2018) คือ ถึงจะเป็นการจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาทำงานแต่ถ้ามีการเข้าร่วมในการจัดการหรือในการคำเนินงานของธุรกิจหรือกิจกรรมโดยใช้อำนาจควบคุมการตัดสินใจเหนือการคำเนินการทางธุรกิจใด ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกนั้นมีส่วนร่วมไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อที่จะทำให้สำเร็จซึ่งงานใด ๆ ในที่ดินที่เป็นเจ้าของหรือครอบครองโดยนิติบุคคลที่สองและรวมถึงลูกจ้างของบุคคลดังกล่าวด้วย นิติบุคคลก็ยังต้องรับผิดเช่นกัน และความรับผิดทางแพ่งยังกำหนดไว้ในกรณีที่นิติบุคคลได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีผลกระทบจากมลพิษหมอกควัน ถือว่าเป็นการทำละเมิดและเป็นเหตุแห่งการฟ้อง โดยบุคคลที่อยู่ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่ได้รับความเสียหายส่วนบุคคล (Personal Injury) เช่น ได้รับความเสียหายทางจิตใจ ชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สินของประชาชนภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ รวมถึงความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Loss) การสูญเสียกำไร (Loss of Profits) การขาดรายได้ ผู้เสียหายสามารถฟ้องนิติบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในต่างประเทศ จากการดำเนินงาน โครงการ หรือองค์กรนั้น ๆ ที่ก่อมลพิษทางอากาศส่งผลกระทบภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ เช่น พนักงาน ลูกจ้าง ผู้ถือหุ้น หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก เช่น พนักงาน ลูกจ้าง ผู้ถือหุ้น และหน่วยงานรัฐ ก่อมลพิษทางอากาศในต่างประทศแต่ส่งผลกระทบภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ หากผู้ก่อมลพิษมีส่วนส่วนได้ส่วนเสียภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ เช่น บริษัท ก. ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ไปลงทุนหรือประกอบกิจการที่สาธรณรัฐอินโดนิเซีย แต่ไปก่อมลพิษทางอากาศในสาธรณรัฐอินโดนิเซียแล้วส่งผลกระทบในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้อง บริษัท ก. ผู้ก่อมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนในศาลของสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ หรือบริษัท ก. ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ในสาธรณรัฐอินโดนิเซีย แต่มาลงทุนหรือประกอบกิจการในสาธารณรัฐสิงคโปร์ หากมลพิษทางอากาศเกิดจากบริษัท ก. ซึ่งมลพิษมีสาเหตุมาจากการประกอบกิจการของบริษัท ก. ที่ตั้งอยู่ในสาธรณรัฐอินโดนิเซีย แต่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษแล้วส่งผลกระทบในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้อง บริษัท ก. ที่ลงทุนหรือมีกิจการในสาธารณรัฐสิงคโปร์ในศาลสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้โดยตรง (Tan and Bassano, 2014)

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297521

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนที่จากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 60 และกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไม่มีการกำหนดใช้มาตรการบังคับกฎหมายแก่ผู้ก่อมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนจากประเทศเพื่อนบ้านหรือสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวให้รับผิดหรือชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย และทรัพย์สินหากการก่อมลพิษทางอากาศที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยหรือในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนมไว้ชัดเจน

1.2 ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยนำรัฐบัญญัติมลพิษจากหมอกควันข้ามแดนข้ามแดน ค.ศ. 2014 ของสาธารณรัฐสิงคโปร์มาเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายสิ่งแวดล้อมหรือกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยโดยกำหนดว่า “ภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ใด ๆ ที่รุนแรง” “การดำเนินการกสิกรรม” (Agricultural Operations) “การดำเนินการด้านป่าไม้” (Forest Operations) รวมถึงการก่อมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงาน โครงการ หรือกิจการอื่น ๆ ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษจากหมอกควันข้ามแดนเป็นอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย จิตใจ และทรัพย์สินของประชาชนภายในประเทศไทย หากบริษัทที่ไปลงทุนต่างประเทศหรือบริษัทต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศโดยจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาทำงานด้วย คือ ถึงจะเป็นการจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาทำงานแต่ถ้ามีการเข้าร่วมในการจัดการหรือในการคำเนินงานของธุรกิจหรือกิจกรรมโดยใช้อำนาจควบคุมการตัดสินใจเหนือการคำเนินการทางธุรกิจใด ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกนั้นมีส่วนร่วมไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อที่จะทำให้สำเร็จ ซึ่งงานใด ๆ ในที่ดินที่เป็นเจ้าของหรือครอบครองโดยนิติบุคคลที่สองและรวมถึงลูกจ้างของบุคคลดังกล่าวด้วย นิติบุคคลก็ยังต้องรับผิดเช่นกัน เช่น บริษัท ก. ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทยไปลงทุนที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศแล้วส่งผลกระทบในประเทศไทย ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้อง บริษัท ก. มีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทยได้ หรือบริษัท ก. ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแต่มาลงทุนในประเทศไทย หากมลพิษทางอากาศเกิดจากบริษัท ก. ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแต่ก่อมลพิษขึ้นแล้วส่งผลกระทบในประเทศไทย ผู้เสียหายที่อยู่ในประเทศไทยสามารถดำเนินคดีหรือใช้สิทธิในศาลไทยฟ้องร้องบริษัท ก. ที่ลงทุนหรือมีกิจการหรือประกอบธุรกิจใด ๆ ในประเทศไทยได้โดยตรง (ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนตามกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย) ดังนั้น เหตุแห่งการฟ้องหรือการดำเนินคดี โดยบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยซึ่งได้รับความเสียหายจากมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดน เช่น ได้รับความเสียหายทางจิตใจ ชีวิต ร่างกาย อนามัย และทรัพย์สินของประชาชนภายในประเทศไทย รวมถึงความเสียหายด้านเศรษฐกิจ การสูญเสียกำไร การขาดรายได้ ผู้เสียหายสามารถฟ้องหรือดำเนินคดนิติบุคคลหรือบุคคล ซึ่งมีส่วนได้เสียจากการดำเนินโครงการ ธุรกิจ กิจการ หรือองค์กรนั้นซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งการก่อมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนในศาลของประเทศไทยได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องปรามไม่ให้บริษัท องค์กร หรือบุคคลที่ไปลงทุนต่างประเทศหรือต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทยต้องเพิ่มความระมัดระวังในการประกอบกิจการหรือการนำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศหมอกควันข้ามแดนและส่งผลกระทบต่อประเทศไทยหรือจังหวัดนครพนม ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการเผาในที่โล่งในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนมซึ่งประสบปัญหามลพิษปกคลุมในช่วงเดือนธันวาคมถึงพฤษภาคมของทุกปีโดยสถนการณ์ดังกล่าวสาเหตุส่วนใหญ่มาจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การเผาซังข้าวโพด หญ้า และวัชพืชในที่ดินทำกิน ของเกษตรกรที่อยู่ใกล้พื้นที่ป่าเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก และสาเหตุจากการเผาหญ้า และวัชพืชในพื้นที่บริเวณสุสาน ฌาปนสถาน สาธารณะและฌาปนสถานเอกชน ซึ่งเกิดการสะฝุ่นพิษ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน รวมถึงเกิดความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ควรทำการวิจัยในการใช้มาตรการบังคับกฎหมายท่องถิ่นเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ หรือการออกข้อบัญญัติเกี่ยวกับการเพิ่มโทษปรับและโทษจำคุกต่อผู้ก่อมลพิษทางอากาศให้เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อป้องปรามมิให้ประชนในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนมงดหรือลดการเผาในที่โล่ง ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2566). เมียนมา-สปป.ลาว-ไทย ร่วมอบรมหมอกควันข้ามแดน. https://www.pcd.go.th/pcd_news/29842

ชนันภรณ์ อารีกุล, และคณะ. (2560). ความสัมพันธ์มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. *วารสาร มจร. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 3*(2), 80.

ณัฐภณ อันชัน, สำเรียง เมฆเกรียงไกร, & ตรีเพชร์ จิตรมหึมา. (2567). *ปัญหามลพิษทางอากาศและแนวคิดในการจัดทำร่างกฎหมายเพื่อแก้ไขมลพิษทางอากาศ* (วิทยานิพนธ์นิติสาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ไทยโพสต์ออนไลน์. (2566). นครพนมอ่วม พบค่าฝุ่นพิษ PM2.5 พุ่งขึ้นระดับวิกฤติ ริมโขงเผาป่าซ้ำหลายสิบไร่. https://www.thaipost.net/district-news/337996/

ภัคพงศ์ พจนารถ. (2555). มลพิษทางอากาศในระดับภูมิภาคและการแพร่กระจายในระยะทางไกล. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, 8*(1), 60.

รัตนลักษณ์ นาถนิติธาดา. (2551). *การไกล่เกลี่ยคดีปกครองโดยศาลปกครอง* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิเชียร เกิดสุข. (2554). *การประเมินผลกระทบความเสี่ยง ความล่อแหลมเปราะบางและแนวทางการปรับตัวของระบบการเกษตร และสังคมเกษตรกร ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงเชิงเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต. (2556). ข้อมูลแขวงคำม่วน: การลงทุนภายใน 96 โครงการ และการลงทุนต่างประเทศ 64 โครงการ. https://savannakhet.thaiembassy.org/th/content/

สุชานัน หรรษอุดม. (2559). ข้อพิจารณาอำนาจของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 9*(2), 29–30.

เสฏฐศิริ แสงสุวรรณ. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างประมาณก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์รายวันในอากาศกับการมารับการรักษาด้วยอาการระบบหายใจเฉียบพลัน ณ รพ. แม่เมาะ อ. แม่เมาะ จ. ลำปาง* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521

อนุวัต กระสังข์, & ณิชชาภัทร เกิดฤทธิ์. (2558). การจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดตามหลักนิเวศวิทยาเชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี. *วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 4*(2), 241.

อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2557). *กฎหมายสิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). วิญญูชน.

Letchumanan, R. (2015). Singapore's transboundary haze pollution act: Silver bullet or silver lining. *Nanyang Technological University Journal*, 21, 1–2.

Tan, D., & Bassano, M. (2014). Dissecting the Transboundary Haze Pollution Bill of Singapore. *Columbia SIPA School of International and Public Affairs*.

Varkkey, H. (2018). The Singapore Transboundary Haze Pollution Bill in the context of ASEAN regionalism and cooperation. *Journal of Indonesian International Law, 15*(4), 559–560.

Citation:
Anchan, N. (2026). Air Pollution Problems in the Case of Transboundary Haze: Considerations for the Establishment of Legal Measures to Address the Transboundary Haze Problem in Nakhon Phanom Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297521; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297521